

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1949

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
2006

Τό δεκαπενθήμερο

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Μιχαήλ 'Αργυρόπουλος.

Ένας άνθρωπος που έζησε με υπερηφάνεια και πέθανε με την ίδια υπερηφάνεια. Δεδεντόκορμος, ώραιος στη ζωή και στα νείατα του, δεν έγέρασε ποτέ και στα ογδόντα έπτά χρόνια του και σαν ένας Φάουστ έζησε με τους έρωτες και τις Μαργαρίτες του. Και ήταν οι έρωτες αυτοί η ποίηση και η πατρίδα του η 'Ανατολή. 'Η πολυτραγουδιώμενη πανέμορφη Σμύρνη και κάθε γωνιά της 'Ανατολής που έκρυβε μέσα της και κάτι από την έλληνική ψυχή, την έλληνική παράδοση και την έλληνική ιστορία. Αυτός ήταν ο Μιχ. 'Αργυρόπουλος, ο σμυρναίος ποιητής, λογοτέχνης και δικηγόρος, που έθρήνησε τον θάνατό του η τέχνη, η ποίηση, η επιστήμη αλλά πρό παντός η 'Ελλάδα και η 'Ανατολή. Ένας αγωνιστής που εκδήλωνε τον αγώνα της ψυχής του, με τη φλόγα του ένθουσιασμού και των στίχων του. Δεν ήταν ο ποιητής που θα αναζητήση κανείς κάποτε στο πέραςμα του χρόνου την ποιητική του εργασία και δε θα ήταν σωστό να κρίνη κανείς τον Μιχαλάκη τον 'Αργυρόπουλο από τους σκορπισμένους του στίχους, από τις μεταφράσεις του και από την συγκεντρωμένη ακόμη σε μερικά διβλία εργασία του. 'Ο 'Αργυρόπουλος ήταν μια βαθειά ποιητική ψυχή και μια φλογερή πατριωτική εκδήλωση. 'Η ψυχοσύνθεσή του ήταν συνοφασμένη με το σχήμα, την έννοια, την ιστορία και τον έλληνικό παλμό της 'Ανατολής. 'Οι εμπνεύσεις του ήταν ώραιοι και φωτεινοί δραματισμοί και το τραγούδι του ένας δυνατός ψυχικός συναγεργμός. Με βαθειά πνευματική καλλιέργεια, με δώρα που τον έπροίκισε η ανατολίτικη μούσα, δεν άνηκε σε καμιά ποιητική σχολή. Τα ποιήματά του ήταν σκοποί μιας έθνικής φλογέρας και ένα σάλπισμα ψυχικής ανατάσεως και περισυλλογής. 'Η εκδήλωση και τό ξεκίνημά του ως Ρήγα Ραγιά με τα «Τραγούδια του Γένους» — τα ποιήματά της πρώτης νεότητάς του — ήταν μια έκρηξη επαναστατική και μια καμπανοκρουσία πατριωτική μέσα στις ψυχές των σκλαδωμένων της 'Ανατολής αλλά και των άλλων 'Ελλήνων της ελεύθερης 'Ελλάδας.

Ξεκίνησε ως φλογερός τραγουδιστής και ακολούθησε ως τό τέλος του βίου του τον δρόμο που άνοιξε τό ξεκίνημά του. Δεν είχε η ποίηση και τό τραγούδι του καμιά συγγένεια ούτε με την ποίηση του ποιητή των «Μαύρων Κρίνων», ούτε και με τη μορφή και την πνοή του άλλου

ανατολίτη επίσης ποιητή, του 'Αλέκου Φωτιάδη. Είχε τη δική του σφραγίδα κάθε ποιητική εκδήλωση του 'Αργυροπούλου. Είχε την ψυχοσύνθεσή του, την άρρενωπή λεβεντιά και παλλικαριά του ποιητή, είχε τον πόνο και τον παλμό μιας ανήσυχης και τρικυμισμένης ψυχής που μάταια αναζητούσε άπάνεμο λιμανάκι για ν' άράξη και να αισθανθή κάποιο γαλήνεμα. 'Όλη η Σμύρνη σαν σ' ένα καθρέφτη μέσα στους στίχους, στα τετράστιχα και στις έκρήξεις του ποιητή της. Και θάπρεπε κανείς να γνωρίζει τον ποιητή και να ζει τους κόσμους και τους παλμούς της για να αισθάνεται βαθύτερα στην ψυχή του τον αντίλαλο των στίχων αυτού του ανατολίτη δάρδου. Δεν ήταν καταστάλαγμα σκέψεων και έκστάσεως ψυχικής τό έργο του 'Αργυροπούλου. 'Ηταν μια πνοή και ένα πέραςμα που δημιουργούσε άτμόσφαιρα. Έτσι ξεφυλλίζοντας κανείς τα «Τραγούδια του Γένους», τα «'Ανιστόρητα», τα «Περασμένα και τα Ξωρινά» δεν αναζητάει να μπη στη σκέψη και να άγκαλιάση τον στοχασμό του ποιητή. Παγιδεύεται άμέσως άπ' την άτμόσφαιρα και ζει τον παλμό της: την άτμόσφαιρα της πατρίδας του της Σμύρνης και τον παλμό μιας έλληνικής 'Ανατολής, καθώς είχε στήσει τον ναό της μέσα στο δάθρο της ψυχής του.

Ένας διαρκής αγώνας η ζωή του σμυρναίου ποιητή και λογοτέχνη. 'Αγώνας έθνικός εκδηλωμένος με την πνοή και τη φλογερότητα την ποιητική. Και ο Ρήγας Ραγιάς στάθηκε σαν ένα ώραιο σύμβολο και ιδανικό. Γι' αυτό και τα «Τραγούδια του Γένους» του ως άγνή και πηγαία ψυχική έξόρμηση στάθηκαν τό καλλίτερο έργο της μορφής του. 'Η βαθειά καλλιτεχνική και ποιητική του ψυχή τον έξώθησε και σε μεταφράσεις ξένες, όπως του πέρση Σααντή και όπως πολλών γάλλων ποιητών, που είχε η ψυχή τους κάποια συγγένεια με τη δική του ψυχοσύνθεση και έσωτερική καλλιέργεια... 'Εργασία εδουνειδίτη και άξιοπρόσεκτη, στο περιθώριο όμως πάντα της καθαρά δικής του ποιήσεως, με τη σφραγίδα της ανατολίτικης ψυχής, του ανατολίτικου πόνου και του ανατολίτικου παλμού. 'Η περίοδος της ζωής του ποιητή στην 'Αθήνα, ύστερα από τό θλιβερό έθνικό ξερρίζωμα του έλληνισμού της 'Ανατολής, ήταν μια περίοδος ψυχικής περισυλλογής. Χωρίς να χάση τίποτε από τη φλογερότητα της ψυχής του ο 'Αργυρόπουλος, με τα ίδια νείατα και με τα ίδια πονεμένα ίσως κάπως ιδανικά, ο Ρήγας Ραγιάς κινιότανε ανάμεσά μας με την ίδια λεβεντιά των πρώτων νεανικών του χρόνων της Σμύρνης. 'Ηταν ένας ελεύθερος σκλάβος, Έλληνας πάντοτε, με χαμηλωμένες τις νότες της ψυχικής του

ἐκρήξεως, ἀλλὰ μὲ τὴ θέληση καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα νὰ διαφυλάξῃ μέσα του ἀσθηστὴ τὴ λαμπάδα τοῦ φλογεροῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης του γιὰ ὅ,τι ἀναγκάσθηκε ἀπὸ μιὰ σκληρὴ μοίρα νὰ ἐγκαταλείψῃ. Ἔτσι μάζεψε τὰ παλιά του ποιήματα, ὅσα εἶχαν χαθῆ μέσα στὸν ἐθνικὸ τυφῶνα τῆς ἀγαπημένης του πατρίδας, καὶ ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του στὸ θησαυρισμὰ ὅλων τῶν ἀγράφων καὶ τῶν γραπτῶν μνημείων καὶ στοιχείων ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ συνθέσουν ἀνόγλυφη τὴ ζωντανὴ εἰκόνα τῆς ἐλληνικῆς Μικρασίας.

Μιὰ ἐργασία ἐξαιρετικὴ τὸ «Χρονικὸ τῆς Ἀνατολῆς» μὲ τὴ Σμύρνη ὡς πρῶτο τόμο μέσα σὲ πλαίσιο ποιητικὸ πάντοτε. Γιατί ὁ ἱστορικὸς καὶ ὁ ἐρευνητὴς Ἀργυρόπουλος δὲν ἔπαυσε οὔτε καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ εἶναι ὁ Σμυρναῖος τραγουδιστὴς, ὁ μπουρλοτιέρης τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ τῶν παλμῶν τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Ἀνατολῆς ὁλόκληρης. Μὲ τὸ λουλοῦδι στὴ μπουτουνιέρα, μὲ τὰ μεγάλα λευκὰ ἄτακτα μαλλιά καὶ τὸ μεγάλο μουστάκι ποῦ τὸ περιέφερε μὲ ὑπερηφάνεια, ξαναζωντάνευε τὸν τύπο τοῦ εὐγενικοῦ Σμυρναῖοῦ μὲ τὴ λεβεντιά του, τὸ ἀνταμλίκι του, τὴν παλληκαρῶσή του.

Καὶ ὁ Σμυρναῖος τραγουδιστὴς ἐκλείσει τὰ μάτια του πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες, μὲ τὴν ὑπερηφάνεια πῶς δὲν ἐλύγισε οὔτε ἡ ψυχὴ του οὔτε καὶ τὸ κορμί του ὡς τὴν τελευταία του στιγμὴ.

Σύμβολο ἴσως καὶ ὁ ἴδιος τῆς Ἀνατολῆς, καθὼς τὴν εἶχε ἀγκαλιάσει καὶ τὴν εἶχε τραγουδήσει στὶς θλιβερὲς καὶ στὶς χαρούμενές της στιγμές. Σύμβολο τῆς ὠραίας ἰδέας ποῦ παραμένει αἰώνια πάντοτε.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Νίκος Χαντζάρας.

Ἐνας ὠραῖος καὶ ταπεινὸς ποῦ τραγουδῆσε σεμνὰ καὶ χαριτωμένα ἦταν ὁ Νίκος Χαντζάρας — ὁ τελευταῖος ἀπ' τὴν περασμένη γενιὰ ποιητῆς τοῦ Πειραιᾶ, ποῦ πέθανε. Ἐγραφε τὰ τελευταῖα του εἰδυλιακὰ τραγούδια μέχρι τὰ σαράντα, τὸ πολὺ μέχρι τὰ σαρανταπέντε του χρόνια καὶ ἀπὸ κεῖ καὶ μπρὸς σταμάτησε. Κι' αὐτῆνε του τὴν ψυχικὴ ἀνάπαυλα τὴν ὑπογραμμίζει καὶ ὁ ἴδιος μὲ κάποιο παράπονο μέσα σ' ἕνα χαρακτηριστικὸ του ποίημα ποῦ μᾶς μιλάει γιὰ τὸ μαραμένο ἀπ' τὰ μάγια κάποιας ἀνεράιδας τραγοῦδι τοῦ γαλανοῦ τσοπάνη:

— Ἄν ἦταν ἔτσι γρήγορα νὰ σβύσει
κάλλιο θάταν νὰ μὴν εἶχε ἀρχίσει...

Τάχα ἔτσι πρῶτα νὰχε στραγγίξει ἡ ἐξάστερη φωνὴ τοῦ λυρικοῦ του ἀλοῦ; Ἡ γνωριμία μου μαζί του, μιὰ στενὴ συναδελφικὴ γνωριμία κάπου εἰκοσι χρόνων, μὲ εἶχε κάμει νὰ πιστέψω πῶς ὁ Χαντζάρας εἶχε γίνει πολὺ δύσκολος μὲ τὸν ἑαυτό του στὰ κατοπινὰ του χρόνια. Καὶ τὴ δυσκολία του αὐτὴ δὲν τὴν ἀπόκρυβε. — «Μόν' ὁ θεὸς εἶν' ἀληθινὸς ποιητῆς...», μούλεγε κάποτε.

Ὁ Μιχ. Ἀργυρόπουλος στὸ βῆμα τῆς «Ἐστίας» Ν. Σμύρνης.